

Interjú Dénes Ferenc sportközgazdász és Bozóki András szociológus a stadionépítési projektekről

Állami szektor

Dénes Ferenc a Facebookon közzétette a Városliget 150 milliárdos fejlesztési tervéről szóló cikket, és így kommentálta a hírt: „Hát, akkor ennyit a futballstadionokról. Köszönöm, hogy meghallgattak.” A hozzászólás nyomán fölöttébb érdekes, megannyi érvet felvonultató vita alakult ki a közösségi portálon. Jellemző, hogy korábban nem zajlott érdemi, nyilvános disputa a témában. Az eszmecsere két résztvevőjével, a vitaindító sportközgazdászával és Bozóki András korábbi kulturális miniszterrel, a CEU egyetemi tanárával beszélgettünk.

Pető Péter

Mit értett pontosan azon, hogy ennyit a stadionépítésekéről?

Dénes Ferenc: A beruházásokkal kapcsolatban visszatérő kérdés: minek költünk ennyit erre, miközben a kultúra szegényedik? Sokszor elhangzó érv, hogy a futball teljesítménye rossz, ám sok pénzt kap, miközben a jól működő ágazatoktól forrást vonnak el. Ehhez képest kiderül, hogy százötvenmilliárd forinttal gazdagodik a kultúra nehezen körülhatárolható, de a labdarúgástól bizonyosan távol eső része. Nekem ezzel a befektetéssel sincs problémám. Éppúgy helyeslem, ha a kultúra szektorainak egyikét értelmesen támogatják, mint ha a másikat.

Mondandójából kiviláglik, hogy a sportot a kultúra részének tekinti. Jól értem?

Dénes Ferenc: Igen, így gondolom.

Bozóki András: Ezzel én is egyetértek. A stadionokat és a múzeumokat érintő vitákban nekem éppen az a megközelítés nem tetszik, hogy mint ha a sportot a kultúrával kellene szembeállítani. Úgy vélem, a probléma nemcsak az állami támogatás mértéke, hanem a döntések meghozatalában a társadalmi kommunikáció teljes hiánya is. Ez így demokratikus közösségben egyszerűen nem mehet. Új stadionokra és új múzeumokra is szükség van; a kérdés, hogy mikor, hogyan, mennyiből és minek a rovására. A kormánytöbbség kampányszerű, centralizált, kétharmados döntésekkel, megfélembeszethetetlen módon hirtelen milliárdokat önt egy-egy területre, miközben az ilyen jellegű határozatok messze túlmutatnak egy cikluson. A futballrajongók egy része nyilván örül az építkezéseknek, ám sok polgártársunkat meg kell győzni arról, hogy ezek a beruházások miért fontosabbak másoknál. Ehelyett még a kormányfő falujában is stadiont húznak fel. Ez képtelenség, ráadásul árt a sport ügyének.

A városligeti mamutberuházás nem keltett olyan indulatokat, mint a sportlétesítmény-fejlesztési program. Ennek a társadalmi kommunikáció hiánya mellett az értékelhetetlen futballteljesítmény lehet az oka?

Dénes Ferenc: Idehaza az irodalom, a képzőművészet, a zene szerepe megkérdőjelezhetetlen. Pedig sohasem mértük meg, hogy a Nemzeti Filharmonikusok első hegedűse hogyan játszik. Egyszerűen úgy gondoljuk, hogy ha azon a poszton van, akkor ő a világ legjobbjainak egyike. A futballt viszont értjük: általában ki-kapunk. Ráadásul látjuk, hogy a katalán játékosok lebilincselően mozognak

szenzációs hegedűművészünk, miközben mind kevesebben mozognak, az iskolai zeneoktatás pedig elhal. Széles körű társadalmi aktivitásból kell ki-nőnie a professzionális elitnek, amely majd világsikert hoz. Egyszer volt szerencsém eljutni Uruguayba. Vasárnap délután busszal érkeztem Montevideóba, ahol kilométereket haladtunk úgy, hogy nem láttam mást, mint egymás melletti kis pályákon futballo-

teljesítményt produkáló futballcégek komoly támogatást kapnak, miközben a Katona József Színház vagy Pintér Béla társulata mind kevesebb pénzből gazdálkodhat.

Bozóki András: Aligha véletlen, hogy általában a színház jelenik meg párhuzamként, nem pedig a kortárs képzőművészet. Nálunk a futball és a teátrum komoly közérdeklődésre tartott számot, de a színvonal zuhanása

jük, hogy a bonviván hamisan dalolja-e a Hajmási Pétert, a színház templom. A stadion is az, a külföldi vendégladókkal együtt, akikről egyébként, ha jók, lehetne tanulni.

Bozóki András: Am több beruházás a szimbolikus politika részévé vált, amely a rendszer igazolását és múltunk egyoldalú újraértelmezését szolgálja. A döntéshozók ezért kerülnek a vitát, legyen szó arénáról, utcanevek megváltoztatásáról vagy a főváros leg szebb pihenő parkjainak egyikébe települő múzeumi negyedről.

Lehetséges, hogy ha nem kerültek volna ilyen politikai keretbe a beruházások, kevesebb lett volna a kritika?

Bozóki András: A miniszterelnök személyes szerepvállalása a futballban különleges helyzetet teremtett. Politológusok a labdarúgócsapat VIP-páholyának összetételét elemzik, ha arra kíváncsiak, miként alakulnak a kormányfő kapcsolatai. Arról is csak a szóbeszéd szintjén értesülünk, hogy a Városligetbe zsúfolt múzeumi beruházásokra azért van szükség, mert a Várnegyed eddigi kulturális és tudományos intézményei helyére politikusok kívánnak költözni. Nem meglepők a politikai támadások, ha Orbán Viktor hobbija ilyen kiemelkedő állami támogatást kap.

Dénes Ferenc: Ezzel újra csak oda lyukadunk ki: nem beszélünk eleget a stadionokról. Ez pedig a minimum lenne, hiszen a kormány az adófizetők pénzét költi, így az embereknek joguk van meg tudni, miért, merre, mennyit áldoznak a közös kasszából. Ugyanakkor az túlzás, hogy a futball csak Orbán Viktor hobbija, az egy ország passziója.

Bozóki András: A fő gond a kampányszerűség, a voluntarizmus és a társadalmi párbeszéd hiánya. Az arányérzék elvesztése. A német futball jól teljesít anélkül is, hogy a németek tudnák, mi Angela Merkel kedvenc sportja.

Ezzel a sportlétesítmény-fejlesztési programmal viszont komoly kockázatot is vállal a kormány, hiszen az építés a könnyebb feladat, az üzemeltetés az igazi kihívás.

Dénes Ferenc: Ezt pontosan így gondolom, s tisztelem a kabinetet azért, mert felvállalta azt a kockázatot, amelyet harminc éve egyetlen elődje sem. A nyomás óriási lesz, hogy a rendszer eredményeket produkáljon, pedig az új arénákat nem a BL-szereplés legitimálja. A befektetéseket az igazolhatja, ha a létesítmény a közösség életének a részévé válik. A debreceni aréna átadása után például megváltozik a környék arculata, a szórakozási formák is átalakulnak, a milió is formálódik. Az amerikai szakirodalom harmadik otthonnak nevezi a sportlétesítményt, amely nem csupán egy épület, hanem csapat, magatartás, közösség és hagyomány. Amennyiben ez az új arénáknál kialakul, úgy a költségek mindenképpen megtérülnek.

Bozóki András válaszol. A helyzetkép nem olyan rózsaszín, mint Dénes Ferenc inge FOTÓ: MÓRICZ SIMON

a televízióban, miközben a magyarok nem úgy szaladmozognak. Ennek ellenére nem lehet nem tudomást venni róla, hogy például egy diósgyőri kocsmában kevés szó esik arról: hogyan húzta a filharmonikusok hegedűse. Annál többet diskurálnak arról, el kellett-e engedni Rudolf Gergelyt Győrbe. Abban viszont egyetérttek András, ezt közösségileg nem beszéltük meg. Nem indokoltuk meg, miért fontos a stadion, s kevesen vállalták fel, hogy ki-mondják: jó dolog az arénaépítés.

Az érvelés meglehetősen esetleges volt: hol népegészségügygel, hol utánpótlás-neveléssel indokoltak, miközben az arénák az elit sportot szolgálják.

Bozóki András: A kormány láthatóan a reprezentatív beruházásokra koncentrál, így akarja demonstrálni nemzetegyesítő céljait a kultúrában és a sportban egyaránt. Pedig nagyon fontos megnézni, mennyire széles az a társadalmi alapzat, amelyre építeni lehet. Az ideálom a kultúrát és sportot kedvelő társadalom, amely nem arról szól, hogy van néhány gladiátorunk és

zó gyerekeket. A tömeges igényre, a játék szeretetére azért van szükség, mert abból származik az a közösségfejlesztő erő, amely aztán identitást formál.

Dénes Ferenc: Azt fontos leszögezni, hogy ha van terület, amelyben mindenkinek jut pénz ebben a ciklusban, az a sport. Kaptak a kiemelt szövetségek, a gyerek- és amatőr sportolók, a tréner, a taónak köszönhetően az utolsó faluba is jutottak forintok, azaz nem vádolható a kormány azzal, hogy csak az elitet támogatja. Az persze igaz, hogy a stadionépítések esetében fölösleges egyéb verziókat hangoztatni: ezek a beruházások a futballvállalatokat segítik. Ha új Nemzeti Színház épül, akkor sem állítja senki, hogy az a jászapáti színjátszókör működését stabilizálja. Az is nagyon fontos, amit András említett: ahhoz széles körben ismert zenekultúrára van szükség, hogy Kocsis Zoltán művészetének közege legyen Magyarországon.

Am érthető, hogy vannak, akik nehezen lépnek át azon: az elvben üzleti alapon működő, de roppant szerény

miatt a stadionokból kikoptak az emberek, a színházak viszont még ma is tele vannak. Egyébként a magyar futballban az alacsony nívón kívül a játéktípus elvesztése is megütközést okoz. Az NB I-es sereghajtó Kaposvár kezdő csapatában csupán három magyar futballista van. Semmi gondom a külföldi labdarúgókkal, az angol első ligában is rengeteg légiós játszik, a stílus mégis angolos maradt. Nálunk elvesztett a magyar stílus, így sikertelenség esetén a helyi közösség is hamarabb elfordul a csapattól.

Dénes Ferenc: A teljesítmény bírálatára nyilván nincs mit mondani. A magyar futball magát tette tönkre, ezért nem az internet és a Barcelona-meccsek közvetítése a hibás. Ennek köszönhetően sokáig a purgatóriumban volt minálunk a labdarúgás: 1990 óta csak az első Orbán-kormány idején került szóba a stadionfejlesztés. Negyedszázad, a Zeneakadémia felújítása, a Nemzeti Színház és a MüPa felépítése után talán eljött az idő az építkezésre. A színházak rekonstrukciójánál, karbantartásánál sem mérlegel-